

SKUBOS ARBITRO INSTITUTAS

Marija Bliuvaite

Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Privatinės teisės katedros doktorantė
Saulėtekio al. 9, I rūmai, LT-10222 Vilnius
Tel. (+370 5) 236 61 73
El. paštas: marija.bliuvaite@tf.vu.lt

Straipsnyje nagrinėjama skubos arbitro instituto reikšmė ir paskirtis, skubos arbitro funkcija ir kompetencijos ribos taikant laikinąsias apsaugos priemones arbitraže¹. Iki skubos arbitro atsiradimo ginčo šalis, siekianti, kad būtų priimtų laikinosios apsaugos priemonės, kol nėra suformuotas arbitražo teismas, turėjo galimybę kreiptis į kompetentingą valstybinį teismą. Įsteigtas skubos tvarka skiriamas arbitro institutas sudarė sąlygas teikti prašymą arbitražo institucijai dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo kartu su ieškiniu arba dar iki ieškinio pateikimo. Skubos arbitro reikšmė arbitražiui – savarankiško proceso skatinimas ir visų procedūrinių klausimų koncentravimas arbitraže. Straipsnio tikslas – išanalizuoti skubos arbitro vaidmenį skiriant laikinąsias apsaugos priemones arbitražo procese ir pateikti šios funkcijos įgyvendinimo tobulinimo rekomendacijas.

This article analyses purpose and meaning of the institute of emergency arbitrator as well as the function and borders of competence of emergency arbitrator to impose interim measures of protection in arbitration. Before the establishment of this institute, a party, aiming to impose interim measures of protection since court of arbitration has not been formed, had an opportunity to apply to competent national court. The established institute of emergency arbitrator offered an opportunity to apply for interim relief to arbitration institution together with the claim or before filling the claim. The meaning of emergency arbitrator to arbitration is stimulation of independent process and concentration of all procedural matters in arbitration court. The purpose of this article is to analyse the role of emergency arbitrator when imposing interim measures and to suggest recommendations for the improvement of the implementation of this function.

Įvadas

Skubos arbitro institutas atsirado didėjant poreikiui taikyti laikinąsias apsaugos priemones arbitraže, kol nėra suformuotas arbitražo teismas. Ne taip seniai daugelis arbitražo institucijų papildė savo taisykles skubių laikinųjų apsaugos priemonių taikymo nuostatomis. Šias taisyklių naujoves būtų galima skirstyti į tris grupes. Pirmajai priskirtinos nuostatos, numatančios tiek skubos arbitro skyrimą, tiek arbitražo teismo formavimą skubos tvarka. Jas į arbitražo procedūros taisykles įtraukė Londono tarptautinio arbitražo teismas (LCIA), Stokholmo prekybos rūmai (SCC), Singapūro tarptautinis arbitražo centras (SIAC), Honkongo tarptautinio arbitražo centras (HKIAC), Nyderlandų arbitražo institutas (NAI), Šveicarijos prekybos arbitražo institutas, Meksiko nacionaliniai prekybos rūmai (CANACO)². Šių institucijų arbitražo nuostatos leidžia skirti skubos arbitrą, prireikus taip pat skubos tvarka formuoti patį arbitražo teismą. Antroji grupė taisyklių reglamentuoja skubos arbitro skyrimą, tačiau neapima

¹ Terminas *Emergency arbitrator* literatūroje verčiamas „laikinis arbitras“ arba „skubos arbitras“. Straipsnyje bus vartojamas antrasis terminas, tačiau abu terminai yra lygiaverčiai ir turi tokią pačią reikšmę.

² LCIA Rules (2014), art. 9B; SCC Rules (2010), Expedited Rules and Appendix II; SIAC Rules (2013), art. 26(2) and sch.I; HKIAC Administered Arbitration Rules (2013), art.41 and sch. 4; NAI Rules (2010), art. 42a and 42b; Swiss Rules (2012), art. 42 and 43; CANACO Rules (2008), art. 36 and 50.

arbitražo teismo formavimo skubos tvarka. Tai Tarptautinių prekybos rūmų (ICC), Amerikos arbitražo asociacijos Tarptautinio ginčų sprendimo centro taisyklių (ICDR/AAA) ir Australijos tarptautinio komercinio arbitražo centro (ACICA) specifiką³. Trečiąjį pogrupį sudaro Dubajaus tarptautinio arbitražo centro (DIAC), Dubajaus tarptautinio finansų centro (DIFC-LCIA) ir JAMS taisyklės⁴. Šių institucijų arbitražo taisyklės nenumato skubos arbitro skyrimo galimybės, tačiau leidžia, jei būtina, paspartinti arbitrų skyrimą ir bylos perdavimą. Straipsnyje aptariamos pirmųjų dviejų pogrupių nuostatos, kurios numato skubos arbitrą kaip vienintelę arba vieną iš skubos laikinosios apsaugos priemonių.

Lietuvoje skubos arbitro institutas nebuvo plačiai nagrinėtas. Skubos arbitro klausimą, kiek tai susiję su nauja Tarptautinių prekybos rūmų arbitražo reglamento redakcija, yra aptarę V.V. Pavan, G. Žukova ir V. Chvalej⁵. Iš užsienio autorių būtų galima išskirti A. Ghaffari, E. Walters⁶, C. Boog, J. Menz⁷. Straipsnyje, aiškinantis skubos arbitro instituto prigimtį ir evoliuciją, naudotas istorinis mokslinio tyrimo metodas, teleologiniu metodu atskleidžiami tarptautinių arbitražo institucijų (ICC, ICDR, HKIAC) tikslai įsteigiant skubos arbitro institutą ir suteikiant jam teisę taikyti laikinąsias apsaugos priemones iki arbitrų paskyrimo, lyginamasis metodas naudotas gretinant skirtingas skubos arbitro institutą reglamentuojančias taisykles, sisteminiu metodu nagrinėtas skubos arbitro funkcijos ir arbitražo proceso tikslų ryšys, o lingvistinis metodas padėjo atskleisti sąvokų reikšmę ir tiksliai apibrėžti terminus. Pagrindiniai uždaviniai – išanalizuoti skubos arbitro funkcijos taikyti laikinąsias apsaugos priemones teisinę prigimtį ir atsiradimo priežastis, atskleisti šio instituto skirtingos terminijos ir reglamentavimo problematiką, išnagrinėti valstybinio teismo kaip alternatyvos taikant laikinąsias apsaugos priemones iki arbitražo teismo suformavimo galimybes ir aptarti ypatingos skubos sąlyga skiriant laikinąjį arbitrą.

Nors minėtuose dokumentuose skubos arbitro veikimo reguliavimas turi šokių tokių skirtumų (daugiausiai dėl skirtingų procesinių terminų), bendriausiu požiūriu visus juos vienija būtinybė garantuoti šalių interesų apsaugą iki ieškinio pateikimo, jei tenkinamos skubių laikinųjų apsaugos priemonių taikymo sąlygos. Galima sakyti, tokiu būdu arbitražas kaip galimybė apginti savo teises tapo patrauklesnis variantas šalims, nes tiek ieškinio nagrinėjimas, tiek laikinosios apsaugos klausimai sutelkti vienoje institucijoje ir nėra reikalo skaidyti prašymų / reikalavimų, skirtų kitai šaliai, vienus adresuojant valstybiniam teismui, kitus – arbitražui. Ši dilema buvo sprendžiama dar diskutuojant dėl galimybės arbitražui savarankiškai taikyti laikinąsias apsaugos priemones po arbitražo teismo suformavimo, t. y. ne skubos tvarka. Šiandienis arbitražas siūlo tiek iki, tiek po arbitrų skyrimo sprendžiamus klausimus nagrinėti be valstybinio teismo įsikišimo, taip užtikrinant proceso koncentruotumą ir ekonomiškumą principų įgyvendinimą⁸. Tada procesiniai terminai būtų trumpi, nes kiekvienas procesas reiškia tam

³ ICC Rules (2012), art. 29 (1) and Appendix II; ICDR/AAA Rules (2014), art.6; ACICA Arbitration rules (2011), art. 28.1 and Sch. 2.

⁴ DIAC Rules (2007), art. 12; DIFC-LCIA Rules (2008), art. 9.1.; JAMS Rules (2011), r. 21.2. JAMS anksčiau buvo žinomas kaip *Judicial Arbitration and Mediation Services* organizacijos trumpinys, tačiau pastaruoju metu literatūroje ir elektroninėje erdvėje vartojamas tik akronimas JAMS.

⁵ CHVALEJ, V.; PAVAN, V. V.; ŽUKOVA, G. Nauja Tarptautinių prekybos rūmų arbitražo reglamento redakcija. *Teisė*, 2013, t. 86.

⁶ GHAFFARI, A; WALTERS, E. The Emergency Arbitrator – The Dawn of a New Age? (2014) 30, *Arbitration International*, issue 1.

⁷ BOOG, C.; MENZ, J. Arbitrating IP Disputes: the 2014 WIPO Arbitration Rules. *Journal of Arbitration Studies*, 2014, vol. 24, no. 3.

⁸ Koncentruotumo principo paskirtis civiliniame procese – įgyvendinti greito proceso idėją ir užtikrinti, kad kilęs socialinis konfliktas būtų kuo greičiau išspręstas. Pasak Franco Kleino, proceso koncentruotumas turi būti įgyvendinamas dviem būdais: 1) procesinės medžiagos ir 2) procesinių veiksmų koncentracija. Žr.: NEKROŠIUS, V. Francas Kleinas apie civilinio proceso tikslus ir principus bei jų įgyvendinimo metodus. *Teisė*, 1999, t. 33 (1), p. 43. Dėl ekonomiškumo principo Europos Sąjungos Teisingumo Teismo generalinis advokatas Paolo Mengozzi yra pasisakęs, kad laikydamasis proceso ekonomiškumo principo teismas paprastai užtikrina, jog būtų laikomasi *gero teisingumo vykdymo* reikalavimo.

tikrą šalių ekonominės padėties nestabilumą, ir kuo ginčo trukmė yra ilgesnė, tuo šis nestabilumas tampa didesnis⁹. Atsižvelgiant į tai, kad laikinųjų apsaugos priemonių esmė yra išlaikyti proceso šalių pusiausvyrą ir būtent – sukurti bent laikiną teisinį saugumą, bylos nagrinėjimo koncentravimas vienoje rankose turėtų būti sveikintinas žingsnis arbitražo procese.

Deja, dėl skubos arbitro praktikoje vis dar susiduriama su tam tikrais sunkumais. Nors teigiama, kad ne visais atvejais jau suformuoto arbitražo teismo paskirtos laikinosios apsaugos priemonės yra vykdomos, dar sudėtingesnė užduotis tenka skubos arbitrai. Visų pirma, nėra aišku, kaip turėtų būti sprendžiami nuostolių užtikrinimo, šalių informavimo ir klausimai nagrinėjant laikinosios apsaugos atvejį skubos tvarka. Antra, kyla klausimas, kokias priemones gali taikyti skubos arbitras ir koku būdu bus užtikrinamas vykdymas¹⁰. Kita vertus, pati skubi arbitro skyrimo procedūra kelia klausimų dėl atrankos kriterijų ir kompetencijos nagrinėti laikinųjų apsaugos priemonių prašymą¹¹.

Šiame straipsnyje nagrinėjamas skubos arbitro vaidmuo arbitražo procese, jo įgaliojimų apimtis, taip pat valstybinio teismo kaip išliekančios skubos laikinosios apsaugos arbitraže alternatyvos galimybė.

1. Skubos arbitro instituto atsiradimas ir reikšmė

Skubos arbitro instituto atsiradimas siejamas su komplikuoju laikinųjų apsaugos priemonių taikymu iki arbitražo teismo suformavimo ir arbitražo proceso savarankiškumo skatinimu. Prieš įsteigiant skubos arbitro institutą buvo keletas mėginimų kitokiomis priemonėmis išspręsti skubos laikinosios apsaugos klausimą arbitraže. Vienas iš siūlymų buvo susijęs su nuolatinei arbitražo institucijai suteikiama teise administruoti laikinosios apsaugos klausimą iki arbitražo teismo suformavimo. Šis modelis buvo sąlygiškai įgyvendintas į Tarptautinio investicinių ginčų sprendimo centro arbitražo (ICSID) reglamentą įtraukus nuostatą dėl arbitražo institucijos kompetencijos priimti prašymą dėl laikinųjų apsaugos priemonių ir nustatyti terminus ginčo šalims pateikti paaiškinimus¹². Vis dėlto toks reglamentavimas leido arbitražo institucijai spręsti laikinųjų apsaugos priemonių taikymo klausimą gan ribotai, nes šalių informavimas ir galimybė pateikti paaiškinimus praktiškai užkirsdavo kelią laikinąją apsaugą pritaikyti operatyviai. Be to, buvo siūloma įsteigti nepriklausomą mechanizmą, kuris svarstyti laikinųjų apsaugos priemonių klausimą dar iki ieškinio pateikimo. 1990 m. į Tarptautinių prekybos rūmų taisykles įtraukta *Pre-arbitral Referee* procedūra, laikyta teigiamu postūmiu šioje srityje, buvo visiškai neveiksminga, nes jos taikymas turėjo būti iš anksto įtvirtintas arbitražinėje išlygoje¹³. Daug vėliau atsiradęs skubos arbitro institutas pranašesnis tuo, kad gali būti taikomas vi-

Taigi koncentruotumo ir ekonomiškumo principų konjunkcija lemia tai, kad laikantis šių dviejų principų pusiausvyros užtikrinamas greitas procesas, tačiau tik tokia apimtimi, kuria teismas yra pajėgus priimti teisingą sprendimą. Žr.: Generalinio advokato Paolo Mengozzi išvada, pateikta 2013 m. vasario 28 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo byloje C 287/11 P *Europos Komisija prieš Aalberts Industries, Comap SA* (ankstesnis pavadinimas – *Aquatis France SAS*), *Simplex Armaturen + Fittings GmbH & Co. KG*;

⁹ NEKROŠIUS, V. *Civilinis procesas: koncentruotumo principas ir jo įgyvendinimo galimybės*. Vilnius: Justitia, 2002, p. 28.

¹⁰ Vis dar diskutuotina, kokia apimtimi skirtingose jurisdikcijose teismai leistų vykdyti skubos arbitro sprendimus. Žr. BOOG, C. *Interim Measures in International Arbitration*. In *Arbitration in Switzerland: the Practitioner's Guide*, 2013.

¹¹ Vienas iš „ekstremalių“ laikinųjų apsaugos priemonių taikymo skubos tvarka pavyzdžių – Stokholmo arbitražo nuostata dėl skubos arbitro paskyrimo per 24 valandas nuo prašymo gavimo.

¹² ICSID Arbitration Rules, 2006, rule 39 (3) [interaktyvus. Žiūrėta 2014 m. gruodžio 15 d.]. Prieiga per internetą <<https://icsid.worldbank.org/ICSID/StaticFiles/basicdoc/partF.htm>>.

¹³ ICC Rules for a Pre-arbitral Referee Procedure, 1990 [interaktyvus. Žiūrėta 2014 m. spalio 21 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.iccwbo.org/products-and-services/arbitration-and-adr/pre-arbitral-referee/rules-for-a-pre-arbitral-referee-procedure/>>.

sais atvejais, jei šalys nesusitarė kitaip. Pirmą kartą nuostata dėl skubos tvarka skiriamo arbitro nuo 2006 m. įtraukta į Tarptautinio ginčų sprendimo centro (ICDR) reglamentą¹⁴. Nuo 2012 m. skubos arbitro institutas atsirado ir Tarptautinių prekybos rūmų arbitražo reglamente¹⁵: „Sprendimas dėl operatyviai taikytinų laikinųjų apsaugos priemonių priimamas skubos arbitro ir yra privalomas šalims, bet vėliau suformuotas arbitražo teismas turi teisę jas pakeisti arba panaikinti.“ Tarptautinių prekybos rūmų arbitražo reglamente buvo išplėstos galimybės šalims spręsti laikinųjų apsaugos priemonių klausimą nesikreipiant į valstybinį teismą¹⁶. Dar vienas nesenas skubos arbitro pavyzdys – 2013 m. Honkongo arbitražo taisyklės, kurios buvo pakoreguotos, nustatant aiškesnę skubai nagrinėjamų prašymų tvarką ir labiau apibrėžtą skubos arbitrų kompetenciją¹⁷. 2013 m. Vilniaus komercinio arbitražo teismo Arbitražo procedūros reglamentas buvo papildytas priedu dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo tvarkos iki arbitražo teismo suformavimo¹⁸. Šio priedo nuostatos iš esmės atitinka Tarptautinių prekybos rūmų nustatytą skubos arbitro skyrimo procedūrą. Detalizuojama prašymų dėl laikinojo arbitro skyrimo teikimo procedūra, laikinojo arbitro kompetencija, prašymų nagrinėjimo tvarka, procedūros išlaidų ir kiti klausimai. Tokiu būdu išplėstos šalių galimybės apsaugoti nuo sprendimo neįvykdymo ir ypač skubai spręsti laikinosios apsaugos klausimą, nes numatyti bendrieji laikinojo arbitro paskyrimo terminai – 3 dienos nuo prašymo gavimo, o prašymui išnagrinėti – 3 dienos nuo perdavimo laikinajam arbitrai. Kita vertus, Lietuvos komercinio arbitražo įstatyme skubos arbitro institutas apskritai neregamentuojas ir numatyta tik šalies teisė prašyti Vilniaus apygardos teismą taikyti laikinąsias apsaugos priemones ar užtikrinti įrodymus iki arbitražinio nagrinėjimo pradžios arba iki arbitražo teismo sudarymo¹⁹. Vis dėlto tame pačiame įstatyme numatyta, kad ginčo šalys turi teisę bendru susitarimu nukrypti nuo visų šio įstatymo normų, išskyrus imperatyviasias normas, o šalių susitarimas dėl ginčo nagrinėjimo arbitraže apima ir bet kurių arbitražo procedūros reglamentų, nurodytų minėtame susitarime, nuostatų taikymą²⁰. Taigi, pavyzdžiui, Vilniaus komercinio arbitražo teismo reglamentas iš esmės išplečia arbitražinio susitarimo šalies galimybes kreiptis dėl skubių laikinųjų apsaugos priemonių, nes įstatymas numato galimybę šaliai kreiptis į valstybinį teismą, tačiau neužkerta kelio teikti prašymo dėl skubos arbitro skyrimo arbitražo institucijai.

Skubos arbitro instituto atsiradimas reikšmingas arbitražo kaip nepriklausomo ir vienosiose ranose sutelkto ginčų sprendimo mechanizmo evoliucijai, o kai kurių autorių pavadinamas netgi „revoliuciniu“²¹. Skubos arbitro instituto šalininkai dideliu pranašumu prieš valstybinį teismą, be kita ko, įvardija vis didėjantį ginčų tarptautiškumą, kai yra didesnis pavojus ir rizika dėl galutinio sprendimo įvykdymo užtikrinimo²². Tarptautinis elementas svarbus ir užsienio bendrovėms, kurioms sudarant

¹⁴ Tarptautinio ginčų sprendimo centro (ICDR) reglamentas [interaktyvus. Žiūrėta 2014 m. liepos 29 d.]. Prieiga per internetą <<http://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=cf6500f0-1026-4091-bbf7-7e8f1db8f7fb>>.

¹⁵ ICC Rules of Arbitration, 2012 [interaktyvus. Žiūrėta 2014 m. gruodžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.iccwbo.org/products-and-services/arbitration-and-adr/arbitration/icc-rules-of-arbitration/>>.

¹⁶ CHVALEJ, V.; PAVAN, V. V.; ŽUKOVA, G. Nauja Tarptautinių <...>, p. 211;

¹⁷ Hong Kong International Arbitration Centre Arbitration Rules, 2013 [interaktyvus. Žiūrėta 2014 m. rugpjūčio 30 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.hkiac.org/en/arbitration/arbitration-rules-guidelines/hkiac-administered-arbitration-rules-2013>>.

¹⁸ Vilniaus komercinio arbitražo teismo Arbitražo procedūros reglamento priedas Nr. 1. Laikinųjų apsaugos priemonių taikymo tvarka (procedūra) iki arbitražo teismo suformavimo, 2013 [interaktyvus. Žiūrėta 2014 m. rugpjūčio 2 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.arbitrazas.lt/failai/VKAT%20Dokumentai%20LT/2013%20VKAT%20arbitra%20C5%BEo%20proced%C5%ABros%20reglamento%20Priedas%20Nr.1_LAP.pdf>.

¹⁹ Lietuvos Respublikos komercinio arbitražo įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 1996, nr. 39-961, 27 str.

²⁰ *Ten pat*, 4 str., 2, 3 d.

²¹ GHAFFARI, A; WALTERS, E. *The Emergency Arbitrator* <...>, p. 153.

²² TUCKER, L. A. Interim Measures Under Revised UNCITRAL Arbitration Rules: Comparison to Model Law Reflects both Greater Flexibility and Remaining Uncertainty. *International Commercial Arbitration*, Brief, 2011, vol. 1, issue 2, p. 16.

sandorius su tam tikroje valstybėje registruotais subjektais vienas iš esminių klausimų renkantis tarp valstybinio ir arbitražo teismo yra proceso (taigi ir visų procesinių veiksmų) trukmė. Užsienio subjektai suinteresuoti apsidrausti, kad, kilus ginčui, jie turės galimybę veiksmingai ir operatyviai ginti savo teises toje valstybėje, į kurią buvo nukreiptos investicijos. Lanksti arbitražo procedūra yra patrauklus pasirinkimas, o papildomas atskirų procedūrinių klausimų sprendimas valstybiniame teisme galimai neatitiktų tokių subjektų lūkesčių.

Kalbant ne apie institucinį, o apie *ad hoc* arbitražą, skubių laikinųjų apsaugos priemonių klausimas lieka diskutuotinas, nes dėl *ad hoc* arbitražo specifikos nuostata dėl skubos arbitro skyrimo tada, matyt, turėtų būti įtraukta į arbitražinę išlygą²³. Arbitražinėje išlygoje nurodoma, kad skubos arbitražą turėtų skirti pasirinkta *ad hoc* arbitražo procesinius klausimus administruojanti institucija. Praktikoje tokia procedūra ir ypač skubos arbitro sprendimų vykdymas kol kas yra gana komplikuoatas ir neapibrėžtas. Pavyzdžiui, 2010 m. UNCITRAL arbitražo taisyklės, vienos iš dažniausiai naudojamų *ad hoc* arbitražo procese ir pritaikytos jam (nors naudojamos ir instituciniam arbitražui, o kai kurios arbitražo institucijos jomis vadovaujasi administruodamos ginčus), nereglamentuoja skubos arbitro instituto ir laikinųjų apsaugos priemonių taikymo iki arbitražo teismo sudarymo²⁴. Taigi, nors *ad hoc* arbitražas gali pasiūlyti galimybę skirti skubos arbitražą, praktinis to įgyvendinimo modelis kol kas neturi tinkamų gairių.

2. Skubos arbitro funkcija ir statusas

Skubos arbitro funkcija – išnagrinėti prašymą dėl laikinųjų apsaugos priemonių ir priimti sprendimą per trumpiausią įmanomą terminą. Pripažįstama, kad laikinųjų apsaugos priemonių taikymo efektyvumas priklauso nuo jų taikymo tvarkos ir standartų tinkamo pateikimo²⁵. Natūralu tikėtis, kad skubos arbitras turės visas priemones ir privilegijas, suteikiančias jam galimybę greitai išnagrinėti prašymą dėl laikinųjų apsaugos priemonių, o priimdamas sprendimą bus įsitikinęs, jog jis yra pagrįstas tinkamais argumentais. Dėl šios priežasties asmuo yra įpareigotas atsakingai priimti sprendimą dėl sutikimo atlikti skubos arbitro pareigas ir būti tikras, kad turi pakankamai žinių ir kompetencijos nagrinėti prašymą, taip pat, kad gali sklandžiai spręsti klausimą numatyta arbitražo kalba ir skirti šiam klausimui nagrinėti tiek laiko ir dėmesio, kiek ginčo šalys gali pagrįstai tikėtis²⁶. Ar skubos arbitras bus pajėgus atlikti šias jam priskirtas pareigas, priklauso ne tik nuo paties arbitro kompetencijos, bet ir nuo daugelio išorinių veiksnių: koku būdu įstatymų leidėjas paskirsto našta šalims ir kokie imperatyvai dėl nuostolių užtikrinimo egzistuoja konkrečiame arbitražą reglamentuojančiame dokumente; kaip efektyviai skubos arbitro paskirta priemonė bus vykdoma, atsižvelgiant į itin trumpą laiką, skirtą 1) parinkti tinkamą laikinąją apsaugos priemonę, 2) priimti sprendimą dėl laikinosios apsaugos priemonės taikymo, 3) taikyti laikinąją apsaugos priemonę.

²³ Vis dėlto, pavyzdžiui, vienoje iš Stokholmo arbitražo bylų tai, kad arbitražinėje išlygoje buvo nurodyta, jog skubos arbitras yra Švedijos pilietybės, o arbitražo vieta – Stokholmas, nebuvo palaikyta priskirtina Stokholmo arbitražo teismo jurisdikcijai, argumentuojant, jog arbitražinė išlyga turi būti laikoma nuoroda į *ad hoc* arbitražą. Žr.: SCC EA case 070/2011.

²⁴ Jungtinių Tautų rekomendacijoje arbitražo institucijoms ir kitiems suinteresuotiems asmenims dėl arbitražo procedūrų pagal UNCITRAL arbitražo taisyklės pažymima, kad pirminė ir pagrindinė UNCITRAL arbitražo taisyklių paskirtis buvo reguliuoti ir asistuoti *ad hoc* arbitražui. Vėliau šios arbitražo taisyklės tapo populiarios ir instituciniame arbitraže. Žr.: UNCITRAL Arbitration Rules, United Nations SiSU metadata, 2010 [interaktyvus. Žiūrėta 2015 m. sausio 2 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.jus.uio.no/lm/un.arbitration.rules/portrait.letter.pdf>>.

²⁵ Žr.: UNCITRAL, Working Group on Arbitration, *Possible Future Work: Court-Ordered Interim Measures of Protection in Support of Arbitration, Scope of Interim Measures that May be Issued by Arbitral Tribunals, Validity of the Agreement to Arbitrate*, Report of the Secretary General, par. 7, 2000.

²⁶ SIAC Code of Ethics for an Arbitrator, art. 1.1 [interaktyvus. Žiūrėta 2015 m. sausio 4 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.siac.org.sg/our-rules/code-of-ethics-for-an-arbitrator>>.

Skubos arbitražą paprastai skiria arbitražo institucijos pirmininkas iš asmenų, esančių šios institucijos arbitražų sąrašė. Taip pat, arbitražo teismas turi teisę skirti skubos arbitru asmenį, neįtrauktą į arbitražų sąrašą, tačiau turintį tam reikiamų žinių ir kompetencijos²⁷. Skubos arbitro pareiga yra objektyviai išnagrinėti prašymą, todėl jam, kaip ir arbitrams, skiriamiems nagrinėti bylą, yra taikomi nešališkumo ir nepriklausomumo reikalavimai. Vyraujanti nuostata, kad skubos arbitras vėliau negali būti tos pačios bylos arbitražo teismo sudėtyje. Tai, viena vertus, įtvirtina sąžiningo ir nešališko proceso principą, kita vertus, kyla iš to, kad arbitražo teismui yra suteikiama teisė sustabdyti, pakeisti ar panaikinti bet kokius skubos arbitro priimtus sprendimus. Dėl šios priežasties laikinasis arbitras negali priimti dviejų skirtingo turinio ir skirtingus padarinius sukeliančių sprendimų dėl to paties klausimo. Kita vertus, kai kurios arbitražo taisyklės nedraudžia skubos arbitru vėliau būti arbitražo teismo sudėtyje, jei dėl to susitaria ir sutinka abi ginčo šalys²⁸.

Vis dar daug diskusijų palieka skubos arbitro statusas. Keliamas klausimas, ar skubos arbitras iš tikrųjų gali būti laikomas arbitru pagal nacionalinius arbitražo įstatymus, kuriuose šis institutas nebuvo ir nėra įtvirtintas²⁹. Pagrindinė problema yra skubos arbitro priimamų sprendimų vykdymas. Jei laikysime, kad skubos arbitras savo statusu gali būti prilyginamas arbitražo teismo arbitru, tada jo sprendimų teisinė galia ir vykdymas bus toks pat kaip ir arbitražo teismo. Priešingu atveju ne tiek svarbus teorinis šio klausimo aspektas dėl skubos arbitro apibrėžimo, kiek praktinis, kai valstybiniai teismai neužtikrins skubos arbitro sprendimo vykdymo dėl abejotinų šio arbitro įgaliojimų. Kai kur literatūroje aptinkama nuomonė, kad situacija iki arbitražo teismo suformavimo tam tikra apimtimi atitinka atvejį, kai ginčą sprendžia vienas arbitras³⁰. Jei arbitražinėje išlygoje numatyta, kad ginčą spręs vienas arbitras, laikinųjų apsaugos priemonių klausimas iš esmės gali būti išspręstas kur kas greičiau, negu formuojant trijų arbitražų arbitražo teismą. Praktikoje pasitaiko įvairių situacijų: viena vertus, net ir vieno arbitro skyrimas gali dėl procedūrinių klausimų užtrukti nepagrįstai ilgą laiką. Kita vertus, kaip minėta, įgaliojimų apimtis ir sprendimų teisinė galia skubos arbitro ir arbitražo teismo arbitro atveju nėra vienoda.

Kalbant apie galimybę skirti laikinąsias apsaugos priemones iki arbitražo teismo suformavimo, reikėtų pabrėžti, kad šalys arbitražinėje išlygoje gali susitarti ir dėl kitokios skubių laikinųjų apsaugos priemonių skyrimo procedūros negu skubos arbitro sprendimas ir tada bus taikoma numatyta procedūra³¹. Be to, šalys gali susitarti, kad bus taikomos atitinkamos arbitražo taisyklės, tačiau nuostatos dėl skubos arbitro nebus taikomos. Taigi arbitražinio susitarimo šalims paliekama visiška laisvė spręsti, ar joms reikia, kad skubos arbitras dalyvautų procese iki bylos perdavimo arbitražo teismui. Remiantis Stokholmo prekybos rūmų pateikiamais duomenimis, 2011 ir 2012 metais Stokholmo arbitraže buvo inicijuota po dvi skubos arbitro skyrimo procedūras, 2013 metais – viena, 2014 metais – keturios pro-

²⁷ Vilniaus komercinio arbitražo teismo Arbitražo procedūros reglamento priedas Nr.1 <...>, 18, 1 str. 5 d.

²⁸ BOOG, C.; MENZ, J. *Arbitrating IP Disputes* <...>, p. 121;

²⁹ GHAFFARI, A.; WALTERS, E. *The Emergency Arbitrator* <...>, p. 158;

³⁰ TUCKER, L. A. *Interim Measures* <...>, p. 8.

³¹ Dėl laikinųjų apsaugos priemonių skyrimo procedūros, taip pat to, ar teisinis instrumentas (priemonė) turėtų (ir galėtų) būti laikomas laikinąja apsaugos priemone, sprendžia nacionaliniai civilinė teisę reglamentuojantys teisės aktai. Žr.: POURDRET, J. F.; BESSON, S. 2nd ed. Thomas Sweet & Maxwell 2005, p. 518; Nuolatinių arbitražo institucijų taisyklės varijuoja tarp tokių, kurios nurodo konkrečias laikinąsias apsaugos priemones (LCIA), pateikia pavyzdines laikinąsias apsaugos priemones (UNCITRAL, ACICA) arba palieka šį klausimą spręsti pačiam arbitražo teismui, nenurodant nei konkrečių, nei pavyzdinių laikinųjų apsaugos priemonių. Pastaruoju atveju arbitražo teismas įpareigojamas parinkti tokią laikinąją apsaugos priemonę, kurią jis mano esant tinkamą, atsižvelgiant į konkrečios bylos aplinkybes. Nacionaliniai arbitražo įstatymai savo ruožtu gali būti klasifikuojami į tuos, kurie numato arbitražų kompetenciją skirti bet kokią laikinąją apsaugos priemonę, nebent šalys susitarė kitaip (UNCITRAL modelis – Belgija, Australija), tuos, kurie suteikia arbitrams teisę skirti tik tam tikro pobūdžio laikinąsias apsaugos priemones (Didžioji Britanija), ir tuos, kurie neleidžia arbitrams spręsti dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo (Italija, Kinija, Argentina).

cedūros³². Atsižvelgiant į tai, kad skubos arbitras skiriamas tik neatidėliotinais atvejais, o Stokholmo arbitražas numato ir arbitražo teismo formavimą skubos tvarka, tokia statistika nestebina.

Atkreiptinas dėmesys, kad klausimų, susijusių su arbitražinio susitarimo buvimu ir galiojimu, skubos arbitras nesprensdžia, tačiau, autorės nuomone, esant akivaizdžiai negaliojančiai arbitražinei išlygai arba nearbitruotinam ginčui, skubos arbitras vis dėlto turėtų į tai atsižvelgti ir preliminariai įvertinti arbitruotinumą. Tikėtina, kad šiais dviem atvejais skubos arbitras galėtų atsakyti taikyti laikinąsias apsaugos priemones.

3. Skubos arbitro sprendimų vykdymo problematika

Minėta, kad neapibrėžtas skubos arbitro statusas yra reikšmingas sprendimui vykdyti ir tam tikrais atvejais gali jį apsunkinti. Kitas svarbus aspektas, apsunkinantis vykdymą, yra laikinas sprendimo pobūdis. Dažnai skubos arbitro sprendimo vykdymas yra komplikuoatas dėl savo laikino pobūdžio – negalutinio, nepatvirtinto procesinio sprendimo. Tai, kad suformuotas arbitražo teismas gali pakeisti skubos arbitro sprendimą, daro jį laikiną net ne galutinio bylos sprendimo, bet netgi kito procesinio sprendimo požiūriu³³. Šioje vietoje reikėtų kelti klausimą, ar tik galutinis, finalinis sprendimas gali būti patvirtintas pagal galiojančią nacionalinę teisę arba Niujorko konvenciją dėl užsienio arbitražų sprendimų pripažinimo ir vykdymo³⁴. Byloje *Chinmax Medical Sy terns Inc v. Alere San Diego Inc.*, sprenddamas klausimą dėl skubos arbitro nutarties pagal Tarptautinio ginčų sprendimo centro taisykles vykdymo, teismas nurodė, jog „nurodymas saugoti su arbitražiniu nagrinėjimu susijusį turtą ir procedūra, reikalinga užtikrinti tikėtiną galutinį teismo sprendimą, yra galutinis sprendimas, kuris gali būti tvirtinamas ir vykdomas kitų teismų“³⁵. Skubos arbitro sprendimo vykdymą dar labiau apsunkina skirtingų terminų vartojimas. Kai kuriose arbitražo taisyklėse laikinąsias apsaugos priemones skubos arbitras turi paskirti priimdamas nutartį, kitose tai įtvirtinama sprendimu³⁶. Problema ne terminija, o būtent, kaip šios sprendimo formos atspindi galutinio, vykdytino sprendimo pobūdį. Dar 1999 m. byloje *Braspetro Oil Services Company v. The Management and Implementation Authority of the Great Man-Made River Project* Paryžiaus apeliacinis teismas įtvirtino, kad arbitražo teismo sprendimo kvalifikavimas nepriklauso nuo arbitražo teismo ar šalių vartojamų terminų³⁷. Tokiu būdu teismų praktikoje bandoma užkirsti kelią spekuliuoti sąvokomis ir nesudaryti sąlygų šalims piktnaudžiauti procesinėmis teisėmis. Vis dėlto tai, kad nuo pirmųjų teismų argumentų šiuo klausimu jau praėjo gana nemažai laiko, o terminų problema išlieka, rodo, jog arbitražo taisyklių ir jurisdikcijų įvairovė kai kuriuos aspektus turėtų unifikuoti vien dėl praktinės naudos ir įgyvendinimo kokybės.

4. Ypatingos skubos kriterijus

Šalis, siekianti, kad iki arbitražo teismo suformavimo būtų pritaikytos laikinosios apsaugos priemonės, prašyme arbitražo institucijai turi nurodyti priežastis, pagrindžiančias būtinumą skubiai taikyti šias

³² Stokholmo prekybos rūmai [interaktyvus. Žiūrėta 2015 m. kovo 12 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.sccinstitute.com/statistics/>>.

³³ ICC Rules of Arbitration <...>, 29 str. 3 p.

³⁴ Lietuvos Respublikos Seimo 1995 m. sausio 17 d. nutarimas Nr. I-760 „Dėl 1958 metų Niujorko konvencijos dėl užsienio arbitražų sprendimų pripažinimo ir vykdymo ratifikavimo“. *Valstybės žinios*, 1995, nr. 10-208.

³⁵ Decision of the United States District Court of the Southern District of California *Chinmax Medical Sy terns Inc v. Alere San Diego Inc.*, case number 10cv2467 WQH (NLS), (S.D. Cal. 8 Dec. 2010).

³⁶ Anglų kalba skiriami terminai *order* ir *award*, vartojami daugumoje tarptautinių arbitražo taisyklių. Žr. taip pat: GHAFARI, A.; WALTERS, E. *The Emergency Arbitrator* <...>, p. 162.

³⁷ Paris Cour d'Appel (1 Jul. 1999); (1999) 14 Mealey's Intl Arb Rep 8, G-I-G-7; Žr. t. p. US Court of Appeals for the Seventh Circuit, Publicis Communication, et al v. True North Communications Inc., 206 F. 3d 725 (14 Mar. 2000).

priemonės³⁸. Ypatinga skuba iš esmės yra pagrindinis prašymų atrankos kriterijus, kuriuo vadovaudamasis laikinasis arbitras priima sprendimą skirti laikinąsias apsaugos priemones. Atsižvelgiant į tai, kad dažnai prašymas dėl skubių laikinųjų apsaugos priemonių svarstomas dar nepateikus ieškinio, ypatinga skuba ir ją pagrindžiantys argumentai turi lemiamą reikšmę nagrinėjant prašymą.

Skubos elemento plečiamasis aiškinimas buvo pateiktas vienoje iš Tarptautinių prekybos rūmų arbitražo bylų, kurioje teismas pabrėžė, kad ypatinga skuba kildinama iš šalies tikėtinų nuostolių, kurie didėja vien dėl laiko faktoriaus³⁹. Teismo požiūriu, tokių nuostolių atsiranda be papildomų šalies, kuriai prašoma taikyti laikinąsias apsaugos priemones, veiksmų arba bet kokių kitų išorinių veiksmų, o tik lemiami bylinėjimosi trukmės⁴⁰. Kai kurie autoriai laikosi pozicijos, kad ir ypatinga skuba šiuo atveju neturėtų būti suprasta tiesiogiai kaip reikalaujanti apsaugoti šalį nuo tikėtinai žalos neapibrėžtoje, tačiau „labai artimoje ateityje“; ypatingos skubos kriterijus turėtų būti siejamas konkrečiai su bylos išnagrinėjimo trukme⁴¹. Atsižvelgiant į tai, kad ypatinga skuba gali būti įvertinta skirtingai, priklausomai nuo to, kokią tikėtiną žalą dėl laikinosios apsaugos priemonės patirs kita šalis, dažnai sunku išvengti išankstinių bylų, kuri galbūt dar net nėra pradėta arbitraže, sprendinių. Dėl šios priežasties šalys yra skatinamos, jei yra galimybė, palaukti arbitražo teismo suformavimo, jei toks neveikimas neturės lemiamos įtakos jų padėčiai. Siekis išvengti išankstinių sprendinių, ko gero, labiau nulemtas bendros nuostatos nesudaryti sąlygų šalims klaidingai interpretuoti arbitražo teismo teiginių nei tikėtinai ieškinio sėkmės vertinimo⁴².

Įdomu tai, kad, pavyzdžiui, UNCITRAL arbitražo taisyklėse ypatingos skubos kriterijus praleidžiamas šaliai prašant laikinųjų apsaugos priemonių jau po arbitražo teismo suformavimo⁴³. Viena vertus, toks UNCITRAL taisyklių reglamentavimas rodo, kad ypatinga skuba nėra suabsoliutinama,

³⁸ Vilniaus komercinio arbitražo teismo Arbitražo procedūros reglamento priedas Nr.1, 1 str. 3 d. e) p.

³⁹ YESILIRMAK, A. *Provisional Measures in International Commercial Arbitration*, Kluwer Law International, 2005, p. 179, citing Interlocutory Award in ICC case 10596 from 2000 (unpublished).

⁴⁰ Bylinėjimosi laikas čia įvardijamas kaip nuostolių didėjimo terminas siaurąja prasme, tačiau iš esmės turėtų apimti ir šalies nuostolius iki bylos inicijavimo arbitražo teisme arba prašymo dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo, jei prašymas pateikiamas anksčiau nei ieškiny.

⁴¹ BORN, G. B. *International Commercial Arbitration*, Volume II, Kluwer Law International, 2009, p. 1987.

⁴² Teisės moksle yra dvi pozicijos dėl tikėtinai ieškinio sėkmės ir ieškinio reikalavimų pagrįstumo: viena vertus, atsižvelgiant į tai, kad viso bylos nagrinėjimo metu siekiama įrodyti reikalavimų pagrįstumą, preliminarus sprendimas gali prieštarauti galutiniam ieškinio reikalavimų nagrinėjimo rezultatui ir tokiu atveju nėra aiški šalies, prašiusios taikyti laikinąsias apsaugos priemones, bei teismo atsakomybė, susijusi su laikinosios apsaugos taikymo padariniais; kita vertus, kai kurie autoriai teigia, kad sprendimas taikyti laikinąsias apsaugos priemones negali būti laikomas preliminariniu sprendimu ir yra visiškai nepriklausomas nuo ieškinio reikalavimų pagrįstumo. Žr.: BISMUTH, R. *Anatomy of the Law and Practice of Interim Protective Measures in International Investment Arbitration*. *Journal of International Arbitration*, 2009, vol. 26 (6), p. 814, cituojant *Sergei Paushok et al. v. Government of Mongolia*, UNCITRAL, Order on Interim Measures, 2 September 2008. Pastaroji nuostata grindžiama, be kita ko, užtikrinimu, kad sprendimai dėl laikinųjų apsaugos priemonių neturės įtakos galutiniam arbitražo teismo sprendimui. Vis dėlto tokia idėja ginčytina ir daugelio mokslininkų laikoma klaidinga, nes tai absoliučiai prieštarauja esminiam laikinosios apsaugos principui – užtikrinti sprendimo įvykdymą; dėl ieškinio pagrįstumo analizės prieš taikant laikinąsias apsaugos priemones žr. WAUK, A. C. Comment, *Preliminary Injunctions in Arbitrable Disputes: The Case for Limited Court Jurisdiction*, 44 UCLA L. REV. 2061, 2073-75 (1997).

⁴³ Ypatingos skubos kriterijus aiškinamuosiuose Jungtinių Tautų komisijos raštuose siejamas su laikinųjų apsaugos priemonių taikymu *ex parte*, o aiškinamuosiuose raštuose komisija ne kartą buvo konstatavusi, jog kai kurių arbitražą reglamentuojančių taisyklių pobūdis, turinys ir kontekstas yra nesuderinami su laikinųjų apsaugos priemonių taikymu nepranešant apie tai kitai šaliai, todėl ypatingos skubos kriterijaus įtraukimas į šias taisykles neturėjo prasmės. Vis dėlto, daugelis autorių pripažįsta, kad ypatingos skubos eliminavimas iš UNCITRAL taisyklių neturi pagrindo, nes šaliai/šalims nesilaikant įsipareigojimų, sutarties nevykdymo padariniai natūraliai didėja bėgant laikui, o lygiagrečiai svarstant proporcingumo klausimą arbitražo procese, ypatinga skuba tampa kone „standartine“ laikinųjų apsaugos priemonių taikymo sąlyga. Žr.: YESILIRMAK, A., *Provisional Measures <...>*, p. 180; UNCITRAL Report of Working Group II (Arbitration and Conciliation) on the Work of its Forty-Seventh Session, delivered to the General Assembly, U.N. Doc. A/CN.9/641 (Sept. 25, 2007);

didesnę reikšmę teikiant kitiems atrankos kriterijams. Kita vertus, skubos elemento ignoravimas UNCITRAL taisyklėse rodo kitokią reguliavimo kryptį nei įtvirtinta, pavyzdžiui, Lietuvos komercinio arbitražo įstatyme, kur ypatinga skuba neatsiejama nuo šalių informavimo klausimo (galimybės taikyti laikinąsias apsaugos priemones *ex parte*, kai klausimą sprendžia jau suformuotas arbitražo teismas)⁴⁴. Nors nė viename iš aptariamų dokumentų teisė taikyti laikinąsias apsaugos priemones nepranešus kitai šaliai skubos arbitrai nėra suteikta, galima daryti prielaidą, jog tokia nuostata dar labiau išplečiant ypatingos skubos elemento taikymą tikėtina galėtų atsirasti ten, kur taikymas *ex parte* jau įtvirtintas po bylos perdavimo arbitrams.

Be to, lieka abejotina šalių interesų pusiausvyra, kai dėl ypatingos skubos laikinosios apsaugos priemonės pritaikomos nesvarstant nuostolių užtikrinimo klausimo. Šalis, kuri nebuvo informuota apie jai taikomas laikinąsias apsaugos priemones, gali prašyti nuostolių užtikrinimo jau *po to*, kai šios priemonės jai paskirtos. Vis dėlto nėra aišku, ar skubos arbitras, kurio funkcijos nutrūksta, kai tik suformuojamas arbitražo teismas, turėtų spręsti ir šį klausimą. Kitu atveju arbitražo teismas, perėmęs teisę skirti, pakeisti arba panaikinti laikinąsias apsaugos priemones, turėtų perimti ir teisę svarstyti dėl nuostolių, kurių kyla dėl instrumentų, naudojamų skubos arbitro, užtikrinimo.

5. Valstybinis teismas kaip išliekanti skubos arbitro alternatyva

Visuotinai sutariama, kad laikinosios apsaugos priemonės arbitražo procese yra tokios pat svarbios kaip ir valstybiniame teisme – užtikrina, kad ginčas sprendžiamas teisingai ir efektyviai, garantuojant proceso šalių apsaugą⁴⁵. Suderinamumo doktrina (angl. *Compatibility Doctrine*) teigia, kad: a) kreipimasis dėl laikinųjų apsaugos priemonių į valstybinį teismą nėra kliūtis ginčą arbitruoti; b) arbitražinė išlyga nepašalina valstybinio teismo iš laikinųjų apsaugos priemonių taikymo jurisdikcijos⁴⁶. Tokiu atveju turėtume laikyti, kad eliminuojamas visoks galimas konfliktas dėl kompetencijos skirti laikinąją apsaugą. Kad ir kaip būtų, vyrauja nuostata, kad, siekiant išvengti dubliavimo ir galimai prieštaraujančių vienas kitam sprendimų, nėra leidžiama šaliai kreiptis ir į valstybinį, ir į arbitražo teismą su tuo pačiu prašymu dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo. Be to, kai kreipiamasi į vieną iš jų ir prašymas atmetamas, besikreipiančiai šaliai neturi būti sudaroma prielaidų alternatyviai teikti prašymą kitai institucijai⁴⁷. Kai kurie autoriai netgi siūlo teismams atsakyti bendradarbiauti vykdant nurodymą taikyti laikinąją apsaugos priemonę, kurią skyrė arbitras, jei identiškas prašymas dėl laikinosios apsaugos priemonės jau buvo teiktas valstybiniame teisme⁴⁸.

Vis dėlto kreipimasis į valstybinį teismą tam tikrais atvejais išlieka efektyvesnis negu skubos arbitro procedūra. Valstybinis teismas gali taikyti laikinąsias apsaugos priemones nepranešęs kitai šaliai, o skubos arbitras privalo išklausti kitą šalį prieš pritaikydamas jai laikinąją apsaugą. Tokiu būdu gali būti prarandama galimybė ypatingos skubos atveju panaudoti netikėtumo efektą (angl. *Element of Surprise*), o tai gali lemti prekybos paslapties atskleidimą, turto iššvaistymą ar įrodymų sunaikinimą⁴⁹. Be to, skubos arbitras negali taikyti laikinųjų apsaugos priemonių tretiesiems asmenims, jei jie nėra saistomi jurisdikcijos. Kai kuriose arbitražo taisyklėse tiesiogiai įtvirtinta, kad laikinąsias apsaugos

⁴⁴ Lietuvos Respublikos komercinio arbitražo įstatymo 21 str. 1 d.

⁴⁵ Žr.: CARBONNEAU, T. E. *The Ballad of Transborder Arbitration*, 56 U. Miami Law Review, 2002 p. 773, 778.

⁴⁶ YESILIRMAK, A. *Provisional Measures* <...>, p. 75–76.

⁴⁷ VON SEGESSER, G.; KURTH, C. *Interim Measures*. Kaufmann-Kohler/Stucki (eds), *International Arbitration in Switzerland a Handbook for Practitioners*, 2005, p. 164.

⁴⁸ WALTER, G.; BOSH, W.; BRÖNNIMANN, J. *Internationale Schiedsgerichtssbarkeit in der Schweiz*, Bern, 1991, p. 140.

⁴⁹ YESILIRMAK, A. *Provisional Measures* <...>, p. 220.

priemonės skubos arbitras gali taikyti tik arbitražinio susitarimo šalims arba jų teisių perėmėjams⁵⁰. Tokiu atveju šaliai lieka galimybė kreiptis tik į kompetentingą valstybinį teismą⁵¹.

Taip pat tam tikrais atvejais skubos arbitras neturi galimybių priversti taip operatyviai įvykdyti sprendimą dėl laikinųjų apsaugos priemonių kaip valstybinis teismas, neturi teisės išsaldyti lėšų (pavyzdžiui, Šveicarijoje, remiantis Šveicarijos skolų ir bankroto proceso aktu)⁵². Kita vertus, skubos arbitrai palankūs argumentai išlieka konfidencialumas, nes valstybiniame teisme tokia garantija jiems nėra suteikiama, taip pat paprasčiausias noras spręsti visus su ginču susijusius klausimus vienoje institucijoje.

Dabartinė praktika rodo, kad nors valstybiniam teismui priskirta „pagalbininko“ funkcija taikant laikinąsias apsaugos priemones arbitražo procese nėra nesuderinama su arbitražine išlyga, arbitražinė išlyga gali apriboti teismo galimybes taikyti laikinąją apsaugą⁵³. Literatūroje arbitražinės laikinosios apsaugos priemonės laikomos pagarbos arbitražiniam susitarimui įrodymu, leidžiančiu ginčą spręsti nenukrypstant nuo šalių valios išraiškos⁵⁴. Laikoma, kad teismo intervencija į arbitražo procesą gali būti prilyginama teismo kišimuisi į svetimą jurisdikciją⁵⁵. Vis didesnę reikšmę įgauna nuostata, kad būtent šalių susitarimu būtina vadovautis sprendžiant, kas turi taikyti laikinąsias apsaugos priemones. Taigi, jei arbitražinė išlyga numato arbitražinę, o ne teisminę laikinąją apsaugą arba nukreipia į kurias nors iš arbitražo taisyklių, teismas negali spręsti šio klausimo kitaip. Skubos arbitro kompetencija skirti laikinąsias apsaugos priemones gali būti kildinama iš: 1) šalių pasirinktos nuolatinės arbitražo institucijos taisyklių; 2) šalių arbitražinio susitarimo; 3) nacionalinės arbitražo procesui taikytinos teisės.

Arbitražo teismo nesuformavimas kai kur vis dar laikomas „ypatinga situacija“, kuriai susiklosčius, reikalinga valstybinio teismo pagalba. Pavyzdžiui, Brazilijos teismas vienoje iš bylų nurodė, kad valstybinis teismas turi jurisdikciją skirti laikinąsias apsaugos priemones tuo atveju, kai nėra galimybės spręsti šio klausimo arbitraže⁵⁶. Kai nustoja egzistuoti aplinkybės, dėl kurių arbitražo teismas negalėjo svarstyti laikinųjų apsaugos priemonių klausimo (nebuvo suformuotas), valstybinis teismas turi nedelsdamas perduoti šį klausimą arbitražo teismui. Straipsnyje, analizuojančiame minėtą Brazilijos teismo sprendimą, tokia teismo pozicija kritikuojama priešpriešinant laikinojo arbitro skyrimo galimybę kaip efektyvesnę ir racialesnę pasirinkimą⁵⁷. Londono tarptautinio arbitražo teismas savo arbitražo reglamento 25.3 punkte taip pat numato, kad: „arbitražo teismo teisė pagal 25.3 punktą [taikyti laikinąsias apsaugos priemones – *aut. pastaba*] neužkerta kelio kreiptis į bet kurią valstybinį teismą ar kitą teismo instituciją dėl laikinųjų apsaugos priemonių iki arbitražo teismo suformavimo ir išimtiniais atvejais po arbitražo teismo suformavimo.“⁵⁸ Panašia kryptimi juda ir Prancūzijos teismų praktika, kur valstybinis teismas yra pripažįstamas asistuojančia institucija, galinčia skirti laikinąsias apsaugos priemones tik išimtiniais atvejais⁵⁹.

⁵⁰ ICC Rules of Arbitration <...>, 29 str. 5 p.

⁵¹ GHAFFARI, A; WALTERS, E. *The Emergency Arbitrator* <...>, p. 156.

⁵² Swiss Debt Enforcement and Bankruptcy Act of 1889 (DEBA); taip pat. POUURET, J. F.; BESSON, S. *Comparative Law of International Arbitration*. Zurich, 2002.

⁵³ BUCY, D. R. *How to Best Protect Party Rights: The Future of Interim Relief in International Commercial Arbitration Under the Amended UNCITRAL Model Law*. American University International Law Review, 2010, p. 602.

⁵⁴ YESILIRMAK, Provisional Measures <...>, p. 49.

⁵⁵ BORN, G. B. *International Commercial* <...>, p. 1943.

⁵⁶ Brazilian Superior Court of Justice, *Itarumã Participações em Complexos Bioenergéticos S.A. – PCBIOS*, Resp. No. 1,297,974-RJ, 2012;

⁵⁷ Kluwer arbitration blog [interaktyvus. Žiūrėta 2014 m. liepos 29 d.]. Prieiga per internetą <<http://kluwerarbitrationblog.com/blog/2012/10/26/brazilian-court-clarifies-jurisdiction-for-interim-measures/>>.

⁵⁸ LCIA Arbitration Rules, 2014, rule 39 (3) [interaktyvus. Žiūrėta 2014 m. gruodžio 2 d.]. Prieiga per internetą <http://www.lcia.org/Dispute_Resolution_Services/lcia-arbitration-rules-2014.aspx>.

⁵⁹ Žr., pvz.: Paris Court of First Instance decision of 6 January 2010, in case *S.A. Elf Aquitaine and Total v. Mattei, Lai. Kamara and Reiner*; Paris First Instance Tribunal decision of 29 March 2010, in case *Republic of Equatorial Guinea v. Fitzpatrick Equatorial Guinea, de Ly, Owen and Leboulanger*.

Kai kurie autoriai pabrėžia, kad civilinį procesą reglamentuojančių įstatymų normos tik gramatiškai gali būti aiškinamos kaip teismo bylų procesą reguliuojančios, nes doktrinoje jau seniai pasisakyta apie teismo teisę taikyti laikinąsias apsaugos priemones, nors ginčas ir teisingas užsienio valstybės teismui ar arbitražui⁶⁰. Valstybiniai teismai taiko laikinąsias apsaugos priemones, kai prašoma užtikrinti nacionalinių arbitražo teismų ir užsienio arbitražo teismų sprendimų įvykdymą. Teismo galimybė taikyti laikinąsias apsaugos priemones, kai byla jam neteisinga, nėra neįprastas reiškinys civilinio proceso sistemoje⁶¹. Vis dėlto valstybinis teismas gali atsisakyti taikyti laikinąsias apsaugos priemones, motyvuodamas tuo, kad šalis nori išvengti arbitražo jurisdikcijos⁶². Šis motyvas, autorės nuomone, atspindi ir Lietuvos įstatymų leidėjo poziciją Komercinio arbitražo įstatyme įtvirtinant nuostatą, kad valstybinio teismo atsisakymas taikyti laikinąsias apsaugos priemones nėra kliūtis šaliai arbitražinio nagrinėjimo metu prašyti arbitražo teismo taikyti laikinąsias apsaugos priemones⁶³.

Išvados

1. Skubos arbitro instituto atsiradimas lėmė dar didesnę arbitražo savarankiškumą civiliniame procese, sutelkiant visus su arbitražo byla sprendžiamus klausimus vienoje institucijoje. Tai paskatino tolesnę arbitražo proceso tobulinimą atsietai nuo valstybinio teismo. Ir nors sąlygiškai neseniai įtvirtintas skubos arbitro institutas dar neturi ilgalaikės nuoseklios praktikos, tais atvejais, kai teismams teko skirti skubos arbitražą, šios procedūros vykdymas pateisino įstatymų leidėjo tikslus ir gali būti vertinamas kaip efektyvus ir perspektyvus.
2. Pagrindinis keliamas probleminis klausimas, susijęs su skubos arbitro institutu, – sprendimų vykdymo užtikrinimas. Dėl abejotino skubos arbitro statuso, palyginti su arbitražo teismo arbitru, taip pat dėl laikinų priimamų sprendimų ir jų formos vis dar kyla nesusipratimų vykdant skubos arbitro nurodymus. Tam, viena vertus, reikia labiau apibrėžtų skubos arbitro ir jo sprendimo sąvokų arbitražo taisyklėse ir teisės aktuose, kita vertus, tokių apibrėžimų unifikavimo tarptautiniu lygmeniu.
3. Valstybinio teismo, kaip skubos arbitro alternatyvos, pagrindiniai pranašumai išlieka galimybė laikinąsias apsaugos priemones taikyti nepranešus kitai šaliai ir teisė taikyti laikinąsias apsaugos priemones tretiesiems asmenims, taip pat platesnis taikytinų priemonių spektras. Didelę įtaką turi ir valstybių požiūris į arbitražą – proarbitražinių valstybių teisinis reguliavimas dažnai palieka plačią apsisprendimo laisvę ginčo šalims kreipiantis dėl skubių laikinųjų apsaugos priemonių tiek iki, tiek po arbitražo teismo suformavimo.
4. Lietuvos komercinio arbitražo įstatymas skubos arbitro institutu nereglementuoja, tačiau leidžia ginčo šalims susitarti dėl įvairių klausimų ir vadovautis arbitražo taisyklėmis, kol tai neprieštarauja imperatyvioms normoms. Taigi Lietuvos įstatymų leidėjas neužkerta kelio teikti prašymo dėl skubos arbitro skyrimo nei arbitražo institucijai, nei valstybiniam teismui, ir manytina, kad sudaro šalims sąlygas pasinaudoti visomis priemonėmis ginant savo teises, kol nepiktnaudžiaujama procesu kreipiantis į abi institucijas vienu metu.

⁶⁰ LAUŽIKAS, E.; MIKELĖNAS, V.; NEKROŠIUS, V. *Civilinio proceso teisė*. I tomas, Vilnius: Justitia, 2003, p. 395; VALANČIUS, V.; NEKROŠIUS, V.; MIKELĖNAS, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso komentaras. I dalis. Bendrosios nuostatos*. I tomas. Vilnius: Justitia, 2004, p. 349.

⁶¹ SINKEVIČIUS, E.; NORKUS, R. Laikinių apsaugos priemonių taikymas nagrinėjant ginčus Lietuvos komerciniuose arbitražuose. *Jurisprudencija*, 2013, 20(1), p. 197–206. Pavyzdžiui, teismo galimybė taikyti laikinąsias apsaugos priemones, kai byla jam neteisinga, yra taikant Tarybos reglamento (EB) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 33 straipsnį arba 2007 m. Lugano konvencijos dėl teismų sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 31 straipsnį.

⁶² *Cooper v Ateliers de la Motobécane S.A.*, 1982; *Delphi Petroleum Inc. v Derin Shipping and Training Ltd.*, Kanados Federalinis Teismas, 1993.

⁶³ Lietuvos Respublikos komercinio arbitražo įstatymas <...>. 19, 2 d.; doktrinoje taip pat laikomasi nuomonės, kad arbitrai turėtų taikyti laikinąsias apsaugos priemones tol, kol gali tai atlikti efektyviai. Žr.: WERBICKI, R. J. *Arbitral Interim Measures: Fact or Fiction? Handbook on International Arbitration & ADR*, 2010, p. 102.

LITERATŪRA

Nacionaliniai teisės aktai

1. Lietuvos Respublikos komercinio arbitražo įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 1996, nr. 39-961.
2. Vilniaus komercinio arbitražo teismo Arbitražo procedūros reglamentas (su pakeitimais ir papildymais), 2012 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.arbitrazas.lt/arbitrazo-reglamentas.htm>>.
3. Lietuvos Respublikos Seimo 1995 m. sausio 17 d. nutarimas Nr. I-760 „Dėl 1958 metų Niujorko konvencijos dėl užsienio arbitražų sprendimų pripažinimo ir vykdymo ratifikavimo“. *Valstybės žinios*, 1995, nr. 10-208.

Tarptautiniai teisės aktai

4. LCIA Arbitration Rules, 2014. Prieiga per internetą: <http://www.lcia.org/Dispute_Resolution_Services/lcia-arbitration-rules-2014.aspx>.
5. ICDR/AAA International Dispute Resolution Procedures, 2014 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.icdr.org/icdr/faces/i_search/i_rule/i_rule_detail?doc=ADRSTAGE2025301&_afLoop=1098930403967792&_afrWindowMode=0&_afrWindowId=cqafeba54_52#%40%3F_afWindowId%3Dcqafeba54_52%26_afrLoop%3D1098930403967792%26doc%3DADRSTAGE2025301%26_afWindowMode%3D0%26_adf.ctrl-state%3Dcqafeba54_112>.
6. SIAC Arbitration Rules, 2013 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.siac.org.sg/our-rules/rules/siac-rules-2013>>.
7. HKIAC Administered Arbitration Rules, 2013 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.hkiac.org/en/arbitration/arbitration-rules-guidelines/hkiac-administered-arbitration-rules-2013>>.
8. ICC Rules of Arbitration, 2012 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.iccwbo.org/products-and-services/arbitration-and-adr/arbitration/icc-rules-of-arbitration/>>.
9. Swiss Chambers' Arbitration Institution Rules of International Arbitration, 2012 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.swissarbitration.org/sa/download/SRIA_english_2012.pdf>.
10. ACICA Arbitration rules, 2011 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://acica.org.au/acica-services/acica-arbitration-rules>>.
11. JAMS International Arbitration Rules, 2011 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.jamsadr.com/international-arbitration-rules/>>.
12. SCC Arbitration Rules, 2010 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.sccinstitute.com/filearchive/3/35894/K4_Skiljedomsgregler%20eng%20ARB%20TRYCK_1_100927.pdf>.
13. NAI Arbitration Rules, 2010 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.nai-nl.org/downloads/NAI%20Arbitration%20Rules%201%20January%202010.pdf>>.
14. CANACO Arbitration Rules, 2008 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.arbitrajecanaco.com.mx/home/contenido.php?id=118&con=informacion>>.
15. DIFC-LCIA Rules, 2008 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.difcarbitration.com/arbitration/rules_clauses/>.
16. DIAC Arbitration Rules, 2007 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.diac.ae/idias/rules/Arb.Rules%202007/>>.
17. Lugano konvencija dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo, *OJ L* 339, 2007.
18. ISCID Arbitration Rules, 2006 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<https://icsid.worldbank.org/ICSID/StaticFiles/basicdoc/partF.htm>>.
19. Tarybos reglamentas (EB) 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo, *OJ L* 351/1, 2012.
20. ICC Rules for a Pre-arbitral Referee Procedure, 1990 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.iccwbo.org/products-and-services/arbitration-and-adr/pre-arbitral-referee/rules-for-a-pre-arbitral-referee-procedure/>>.
21. Swiss Debt Enforcement and Bankruptcy Act of 1889 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/18890002/index.html>>.
22. SIAC Code of Ethics for an Arbitrator [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.siac.org.sg/our-rules/code-of-ethics-for-an-arbitrator>>.

Specialioji literatūra

23. BISMUTH, R. Anatomy of the Law and Practice of Interim Protective Measures in International Investment Arbitration. *Journal of International Arbitration*, 2009, vol. 26 (6).
24. BOOG, C. Interim Measures in International Arbitration. In *Arbitration in Switzerland: the Practitioner's Guide*, 2013.
25. BOOG, C.; MENZ, J. Arbitrating IP Disputes: the 2014 WIPO Arbitration Rules. *Journal of Arbitration Studies*, 2014, vol. 24, no. 3.
26. BORN, G. B. *International Commercial Arbitration*, Volume II. Kluwer Law International, 2009.
27. BUCY, D. R. How to Best Protect Party Rights: The Future of Interim Relief in International Commercial Arbitration Under the Amended UNCITRAL Model Law. *American University International Law Review*, 2010.
28. CARBONNEAU, T. E. The Ballad of Transborder Arbitration, 56 U. *Miami Law Review*, 2002.
29. CHVALEJ, V.; PAVAN, V. V.; ŽUKOVA, G. Nauja Tarptautinių prekybos rūmų arbitražo reglamento redakcija. *Teisė*, 2013, t. 86.
30. GHAFFARI, A; WALTERS, E. The Emergency Arbitrator – The Dawn of a New Age? (2014) 30, *Arbitration International*, issue 1.
31. YESILIRMAK, A., Provisional Measures in International Commercial Arbitration. Kluwer Law International, 2005.
32. LAUŽIKAS, E.; MIKELĖNAS, V.; NEKROŠIUS, V. *Civilinio proceso teisė*. I tomas. Vilnius: Justitia, 2003.
33. NEKROŠIUS, V. *Civilinis procesas: koncentruotumo principas ir jo įgyvendinimo galimybės*. Vilnius: Justitia, 2002.
34. NEKROŠIUS, V. Francas Kleinas apie civilinio proceso tikslus ir principus bei jų įgyvendinimo metodus. *Teisė*, 1999, t. 33 (1).
35. POURDRET, J. F.; BESSON, S. 2nd ed. Thomas Sweet & Maxwell, 2005.
36. POURDRET, J. F.; BESSON, S. *Comparative Law of International Arbitration*. Zurich, 2002;
37. SINKEVIČIUS, E.; NORKUS, R. Laikinųjų apsaugos priemonių taikymas nagrinėjant ginčus Lietuvos komerciuose arbitražuose. *Jurisprudencija*, 2013, 20(1).
38. TUCKER, L. A. Interim Measures Under Revised UNCITRAL Arbitration Rules: Comparison to Model Law Reflects both Greater Flexibility and Remaining Uncertainty. *International Commercial Arbitration*, Brief, 2011, vol. 1, issue 2.
39. VALANČIUS, V.; NEKROŠIUS, V.; MIKELĖNAS, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso komentaras*. I dalis. Bendrosios nuostatos. I tomas. Vilnius: Justitia, 2004.
40. VON SEGESSER, G.; KURTH, C. Interim Measures. Kaufmann-Kohler/Stucki (eds), *International Arbitration. In Switzerland a Handbook for Practitioners*, 2005.
41. WALTER, G.; BOSH, W.; BRÖNNIMANN, J. *Internationale Schiedsgerichtssbarkeit in der Schweiz*. Bern, 1991.
42. WAUK, A. C. Comment, Preliminary Injunctions in Arbitrable Disputes: The Case for Limited Court Jurisdiction, 44 *UCLA L. REV.* 2061, 2073-75 (1997).
43. WERBICKI, R.J. Arbitral Interim Measures: Fact or Fiction? *Handbook on International Arbitration & ADR*, 2010.

Teismų praktika

44. Brazilian Superior Court of Justice, Itarumã Participações em Complexo Bioenergéticos S.A. – PCBIOS, Resp. No. 1,297,974-RJ, 2012.
45. Generalinio advokato Paolo Mengozzi išvada, pateikta 2013 m. vasario 28 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo byloje C 287/11 P Europos Komisija prieš Aalberts Industries, Comap SA (ankstesnis pavadinimas – Aquatis France SAS), Simplex Armaturen + Fittings GmbH & Co. KG.
46. Stockholm Chamber of Commerce, EA case 070/2011.
47. Paris First Instance Tribunal decision of 29 March 2010, in case Republic of Equatorial Guinea v. Fitzpatrick Equatorial Guinea, de Ly, Owen and Le Boulanger.
48. Paris Court of First Instance decision of 6 January 2010, in case S.A. Elf Aquitaine and Total v. Mattei, Lai, Kamara and Reiner.

49. Decision of the United States District Court of the Southern District of California Chinmax Medical Systems Inc v. Alere San Diego Inc., case number 10cv2467 WQH (NLS), (S.D. Cal. 8 Dec. 2010).
50. Sergei Paushok et al. v. Government of Mongolia, UNCITRAL, Order on Interim Measures, 2 September 2008.
51. US Court of Appeals for the Seventh Circuit, Publicis Communication, et al v. True North Communications Inc., 206 F. 3d 725 (14 Mar. 2000).
52. Interlocutory Award in ICC case 10596 from 2000 (unpublished).
53. Paris Cour d'Appel (1 Jul. 1999); (1999) 14 Mealey's Intl Arb Rep 8, G-I-G-7.
54. Delphi Petroleum Inc. v Derin Shipping and Training Ltd., Kanados Federalinis Teismas, 1993.
55. Cooper v Ateliers de la Motobécane S.A., Kanados Federalinis Teismas, 1982.

Travaux préparatoires ir aiškinamieji raštai

56. UNCITRAL Arbitration Rules, United Nations SiSU metadata, 2010 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.jus.uio.no/lm/un.arbitration.rules/portrait.letter.pdf>>.
57. UNCITRAL Report of Working Group II (Arbitration and Conciliation) on the Work of its Forty-Seventh Session, delivered to the General Assembly, U.N. Doc. A/CN.9/641 (Sept. 25, 2007).
58. UNCITRAL, Working Group on Arbitration, Possible Future Work: Court-Ordered Interim Measures of Protection in Support of Arbitration, Scope of Interim Measures that May be Issued by Arbitral Tribunals, Validity of the Agreement to Arbitrate, Report of the Secretary General, par. 7, 2000.
59. Kluwer arbitration blog [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://klowerarbitrationblog.com/blog/2012/10/26/brazilian-court-clarifies-jurisdiction-for-interim-measures/>>.
60. Tarptautinio ginčų sprendimo centro (ICDR) reglamentas [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=cf6500f0-1026-4091-bbf7-7e8f1db8f7fb>>.
61. Stokholmo prekybos rūmai [Interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.sccinstitute.com/statistics/>>.

THE INSTITUTE OF EMERGENCY ARBITRATOR

Marija Bliuvaite

S u m m a r y

The article analyses the function of an emergency arbitrator to impose interim measures of protection in arbitration. Before the establishment of this institute, a party, aiming to impose interim measures of protection since court of arbitration has not been formed, had an opportunity to apply to competent national court. The established institute of emergency arbitrator offered an opportunity to apply for interim relief to arbitration institution together with the claim or before filling the claim. It resulted in an autonomous process with the merits of arbitration, such as confidentiality and economy. Although there was a meaningful step towards truly independent arbitral procedure, some disputable questions are still left. Firstly, it is not clear how should decisions on damages, information of the other party, etc. be made when considering interim relief in an emergency case. Secondly, the question of variety of measures that can be imposed by emergency arbitrator remains as well as the enforcement of each such measure. What is more, the proper procedure for the appointment of emergency arbitrator during a very short period of time is a demanding challenge for arbitration institution. Due to the abovementioned aspects, national court still sometimes is a more desirable alternative for emergency relief. However, the institute of emergency arbitrator indicates the positive movement in the field of civil procedure law and is open for further developments. Legislation in Lithuania allows to address the request for interim measures both to emergency arbitrator and national court as long as it does not become abuse of procedural rights.

Iteikta 2015 m. sausio 23 d.

Priimta publikuoti 2015 m. birželio 16 d.